

Katrineholms kommun
kommunen@katrineholm.se

Rektorn vid Valla skola
jorgen.karlsson@katrineholm.se

Beslut för grundskola

efter tillsyn av Valla skola
i Katrineholms kommun

Tillsyn av Valla skola

Skolinspektionen genomför tillsyn i Katrineholms kommun under Våren 2012. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen. Valla skola besöktes av Skolinspektionen den 13 5 mars 2012.

Helhetsbedömning

Valla skolan har haft flera rektorsbyten och organisationsförändringar som har medfört att lärarna har saknat ledning i utvecklingen av utbildningen. Konsekvensen av detta kan ses i låga kunskapsresultat, brister i lärandemiljön och i undervisningens kvalitet samt i lärarnas samverkan gällande att nå utbildningsmålen. Den nyutträdde rektorn har påbörjat ett systematiskt kvalitetsarbete under medverkan av lärarna samt tagit initiativ i frågor av betydelse för eleverna såsom elevinflytande och arbetsro. Vidare har rektorn vid fördelning av resurser och stödåtgärder prioriterat förebyggande insatser i förskoleklassen och årskurs 1–3 i syfte att stärka elevernas förmåga att läsa och skriva. Rektorn har även riktat åtgärder till årskurserna 7–9 för att alla elever ska uppnå de nationella målen. Trots vidtagna åtgärder bedömer skolan att kunskapsresultatet för 2011/12 endast kommer att visa på marginella förbättringar.

Skolans kvalitetsarbete omfattar läroplanens alla delar. Mot bakgrund av skolans kunskapsresultat, brukarenkäternas resultat och undervisningens ojämna kvalitet behöver kvalitetsarbetet få ett tydligare fokus på kunskapsresultaten i relation till undervisningens kvalitet och de förutsättningar skolan ger eleverna att nå kunskapskraven.

Skolinspektionen pekar i detta beslut på ett antal områden där skolan behöver vidta åtgärder för att förbättra skolans resultat.

Beslut

De beskrivna bristerna som Skolinspektionen konstaterat vid tillsynen av Valla skola i Katrineholms kommun måste åtgärdas för att huvudmannen ska uppfylla författningarnas krav och eleverna därmed ska få den utbildning de har rätt till. En utförligare redogörelse av konstaterade brister finns nedan under rubriken Skäl för beslut.

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Katrineholms kommun att senast den 29 augusti 2012 avhjälpa påtalade brister genom att vidta nedanstående åtgärder.

De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Utbildningen är inte systematiskt inriktad på målen i läroplanen och övriga författningsbestämmelser.

Lärarna ger inte alla barn och elever den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med undervisning och lärande.

I detta ingår att:

- lärarna samverkar med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen och för att ge överblick och sammanhang (Lgr 11 2.2 Övergripande mål och riktlinjer, Kunskaper/Lpo 94 2.2 Mål och riktlinjer, Kunskaper).
- undervisningen är strukturerad och innebär ett aktivt lärarstöd för eleverna såväl i helklass som enskilt (5 kap. 2 § skolförordningen Lgr 11, 2.2 Övergripande mål och riktlinjer, Kunskaper).
- lärarna anpassar undervisningen efter elevers behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande (1 kap. 4 § skollagen, Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Lgr 11 2.2 Övergripande mål och riktlinjer, Kunskaper/Lpo 94 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, 2.2 Mål och riktlinjer, Kunskaper).
- lärarna ger elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling (3 kap. 3 § skollagen).

Grundläggande värden och inflytande

Eleverna ges inte möjlighet till ett aktivt inflytande över utbildningen.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med grundläggande värden och inflytande.

I detta ingår att:

- utformningen av inflytandet anges i planeringen av verksamheten och skolan har en tydlig progression för att ge eleverna ökat inflytande utifrån ålder och mognad (1 kap. 10 §, 4 kap skollagen, Lgr 11 2.3 Övergripande mål och riktlinjer, Elevernas ansvar och inflytande / Lpo 94 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, 2.3 Mål och riktlinjer, Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektors ansvar).

Trygghet och studiero

Det finns brister i skolans arbete med att utforma en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med Trygghet och studiero.

I detta ingår att:

- det finns för varje skolenhet en plan mot kränkande behandling som anger vilka åtgärder som ska vidtas och hur de ska följas upp (6 kap. 8 § skollagen).

Särskilt stöd

När det befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås ser rektor inte till att behovet skyndsamt utreds och att beslut om åtgärdsprogram fattas.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med Särskilt stöd.

I detta ingår att:

- rektor ser till att beslut fattas om åtgärdsprogram och att åtgärdsprogrammen anger vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas (3 kap. 9 § skollagen).

Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro

Alla elever har inte lika tillgång till den utbildning som anordnas.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro.

I detta ingår att:

- skolan erbjuder modersmålsstöd i förskoleklassen i enlighet med författningarna (9 kap. 10 § skollagen).

Skäl för beslut

Föreläggande:

Bedömningsområde: Undervisning och lärande

Bedömning:

Utbildningen är inte systematiskt inriktad på målen i läroplanen och övriga författningsbestämmelser.

Lärarna ger inte alla barn och elever den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

Motivering:

Av läroplanen Lgr 11 framgår att lärare ska samverka med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen. Vidare ska skolan erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Av skollagen framgår att lärarna ska anpassa undervisningen efter elevers behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Vidare framgår av skollagen att elever som lätt når kunskapskraven ska få ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Skolans lärare är organiserade i arbetslag som ger dem goda förutsättningar för samverkan. Det varierar dock mellan arbetslagen i vilken omfattning lärarna samverkar med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen och för att ge eleverna överblick och sammanhang. Arbetslaget för årskurserna 4–6 tillämpar ett klassläraresystem. Lärarna i arbetslaget har tillsammans de ämneskunskaper som krävs för undervisning i årskurserna 4–6. Klassläraresystemet medför dock att lärare även undervisar i ämnen som de inte är ämnesbehöriga i. Alla elever får därmed inte tillgång till lärarnas olika ämneskunskaper och ämnesdidaktiska kompetenser. Vidare framkommer att lärarna i skolans olika arbetslag F-3, 4–6 och 7–9 inte i tillräcklig omfattning samverkar med varandra i ett F-9-perspektiv i arbetet med att nå utbildningsmålen och för att ge överblick och sammanhang.

Av tillsynen framkommer att det är goda relationer mellan elever och lärarna och att lärarna arbetar för att stärka elevernas vilja att lära och tillit till den egna förmågan. Undervisningens kvalitet varierar dock mellan olika klasser och lektioner avseende i vilken omfattning undervisningen är strukturerad och om det ges ett aktivt lärarstöd till eleverna i helklass såväl som enskilt. Tillsynen visar att det finns lektioner på Valla skola som domineras av enskilt arbete och att elever får vänta alltför länge på aktivt lärarstöd. Det varierar även i vilket avseende läraren aktivt individanpassar undervisningen till elevers olika behov och förutsättningar. Vid besöket observeras lektioner där olika undervisningsformer tillämpas men även lektioner där individanpassning huvudsakligen består av enskilt arbete och i något fall pararbeten. Individanpassning i form av enskilt arbete medför att det blir få tillfällen där undervisningen stimulerar elevernas samspels- och kommunikationsförmågor. Vidare framkommer även att en-

skilt arbete medför att elever som lätt når kunskapskraven inte får tillräcklig stimulans för att nå vidare i sin kunskapsutveckling.

Sammantaget behöver skolan arbeta för en ökad samverkan mellan lärare i arbete med att nå utbildningsmålen. Vidare måste skolan strukturera undervisningen så att alla elever får ledning och stimulans av lärare i helklass såväl som enskilt. Vidare behöver skolan utveckla och variera arbetsformerna för individanpassning så att elever som har svårt såväl som de elever som har lätt att nå målen får stimulans att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Författning:

Lgr 11 2.2 Övergripande mål och riktlinjer, Kunskaper / Lpo 94 2.2 Mål och riktlinjer, Kunskaper

5 kap. 2 § skolförordningen

1 kap. 4 § skollagen, Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning /Lpo 94 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning

3 kap. 3 § skollagen

Bedömningsområde: Grundläggande värden och inflytande**Bedömning:**

Eleverna ges inte möjlighet till ett aktivt inflytande över utbildningen.

Motivering:

Av skollagen framgår att eleverna ska ges inflytande över utbildningen. Formerna för inflytande ska anpassas efter elevers ålder och mognad. Den närmare utformningen av inflytande ska anges i samband med den dokumenterade planeringen av utbildningen.

Av tillsynen framgår delvis olika bilder av elevers inflytande. Klassråd och elevråd fungerar väl och rektor har regelbundet stormöten med eleverna i årskurserna 7–9. Vid tillsynen framkommer emellertid att elevernas inflytande över undervisningens innehåll och arbetsformer är beroende av lärare och ämne. Vidare framkommer att trots att lärarna informerar eleverna om målen för utbildningen så finns det elever på skolan som inte känner sig informerade om frågor som rör dem.

Skolans kvalitetsredovisning 2010/11 redovisar bland annat resultat från kommunens brukarenkät om "Elevers ansvar och inflytande". Elevernas bedömning visar att Valla skolas medelvärde är lägre än kommunmedelvärdet och lägst bedömning får påståendet "Jag och mina lärare planerar tillsammans mitt skolarbete" av eleverna i årskurserna 7–9. I Skolinspektionens skolenkät bedömer lärare och elever i årskurserna 5 och 9 området "Delaktighet och inflytande" som varken bra eller dåligt. På påståendet "Jag planerar hur undervisningen ska genomföras tillsammans med mina elever" anser dock mer än hälften av den pedagogiska personalen att påståendet stämmer i liten mån.

I skolans kvalitetsredovisning lyfter respektive arbetslag fram utvecklingsområden för att förbättra elevers ansvar och inflytande. Vid besökstillfället finns emellertid ingen skolgemensam planering över hur skolan ska arbeta för att ge eleverna inflytande, och hur formerna för det ska anpassas efter elevernas ålder och mognad.

Sammantaget behöver rektorn säkerställa att eleverna får möjlighet till det inflytande som de har rätt till enligt författningarna och att det finns en planering över hur inflytandet ska se ut på skolan.

Författning:

1 kap. 10 §, 4 kap. 9 och 14 §§ skollagen

Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, 2.3 Övergripande mål och riktlinjer, Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar/Lpo 94 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, 2.3 Mål och riktlinjer, Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektors ansvar.

Bedömningsområde: Trygghet och studiero**Bedömning:**

Det finns brister i skolans arbete med att utforma en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Motivering:

Av skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som skolan avser att påbörja eller genomföra under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Valla skolas plan mot kränkande behandling uppfyller inte till alla delar författningarnas krav då planen saknar en redogörelse för hur de planerade åtgärderna från förra året har genomförts. Vidare beskriver skolans plan mot kränkande behandling ett främjande arbete men planen saknar konkreta åtgärder som utgår från verksamhetens behov. Planens kvalitet och användbarhet behöver förbättras genom att kopplingen tydliggörs mellan kartläggningen av verksamhetens behov, åtgärder som föreslås och uppföljning och utvärdering av dessa.

Sammanfattningsvis behöver rektor säkerställa att planen mot kränkande behandling uppfyller författningarnas krav.

Författning:

6 kap. 8 § skollagen

Bedömningsområde: Särskilt stöd

Bedömning:

När det befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås ser rektor inte till att behovet skyndsamt utreds och att beslut om åtgärdsprogram fattas.

Motivering:

Av skollagen framgår att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Rektorn kan överlåta denna beslutanderätt, förutom i de fall stödet innebär särskild undervisningsgrupp/enskild undervisning eller anpassad studiegång.

Tillsynen på Valla skola visar att rektorn efter en utredning fattar beslut om att åtgärdsprogram ska upprättas eller inte. Med detta beslut bifogas information till föräldrarna om att beslutet kan överklagas. Därefter utarbetas åtgärdsprogrammet.

Skolinspektionen bedömer att det separerade beslut som rektorn på Valla skola fattar om att åtgärdsprogram ska upprättas inte är det formella beslut om åtgärdsprogram som avses i bestämmelsen. Eftersom besvärshänvisningen är kopplad till det separerade beslutet om att upprätta åtgärdsprogrammet, finns dessutom en risk att elevens vårdnadshavare inte uppfattar att det är själva åtgärdsprogrammet som de har möjlighet att överklaga. Åtgärdsprogrammet, med innehåll, utgör ett beslut som ska dateras och undertecknas av beslutsfattaren. I beslutet ska också tydligt framgå information om föräldrarnas rätt att överklaga beslutet till Skolväsendets överklagandenämnd (besvärshänvisning).

Tillsynen visar att de åtgärdsprogram som upprättas på Valla skola följs upp och utvärderas. Dokumentationen av uppföljningen görs på det åtgärdsprogram som skolan tidigare upprättat eller i ett separat dokument. Något nytt åtgärdsprogram utarbetas inte alltid, även om nya åtgärder sätts in. Dokumentation från tidigare och innevarande läsår visar att det kan dröja långa perioder innan ett nytt åtgärdsprogram utarbetas för en elev som redan har ett tidigare åtgärdsprogram. Detta innebär i praktiken att vårdnadshavarna inte får möjlighet att överklaga åtgärdsprogrammet, så som lagstiftningen föreskriver.

Sammantaget måste rektorn se till att skolan fattar beslut om åtgärdsprogram i enlighet med författningarnas krav.

Författning:

3 kap. 9 §§ skollagen

Bedömningsområde: Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro**Bedömning:**

Alla elever har inte lika tillgång till den utbildning som anordnas.

Motivering:

Av skollagen framgår att förskoleklassen ska medverka till att elev med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål. Enligt förarbetena till skollagen (prop.2009/10:165) ska modersmålsstöd i förskoleklass i första hand vara en pedagogisk fråga för förskoleklassen. Det framgår bland annat att i varje förskoleklass där det finns elever med annat modersmål än svenska ska aktiviteter, arbetssätt, miljö och material anpassas till elevernas behov. Det kan till exempel handla om att tillhandahålla material eller sagoböcker på elevernas modersmål. Det kan också handla om att ha musikstunder och andra typer av samlingar där fokus ligger på elevernas kultur och där svenska begrepp används parallellt med begrepp på elevens modersmål.

På Valla skola finns elever i förskoleklass som har annat modersmål än svenska. Vid tillsynen framkommer att någon elev får modersmålsundervisning enligt läroplanen för grundskolan. Förskoleklassen ska inte följa grundskolans kursplaner varför undervisning i förskoleklassen inte ska utformas som ämnesspecifika lektioner. Vidare framkommer att det finns elever som inte får modersmålsstöd. Förskoleklassen medverkar därmed inte till att alla elever med annat modersmål än svenska utvecklar sitt modersmål och sin kulturella identitet enligt författningarna och förarbetets intentioner. Skolan har därmed inte fullföljt sin skyldighet att erbjuda stöd för utveckling av elevens modersmål och kulturella identitet till elev i förskoleklassen.

Sammantaget måste skolan utveckla sitt arbete med modersmålsstöd och medverka till att elever med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla sitt modersmål och sin kulturella identitet.

Författning:

1 kap. 8 § skollagen

9 kap. 10 § skollagen

Bakgrund

Måluppfyllelse

Vid Valla skola nådde 65 procent av eleverna i grundskolans årskurs 9 målen i alla ämnen år 2010/11, vilket är en lägre andel än i kommunen som helhet (68 procent) och riket (77 procent). Andelen elever som har uppnått målen har varierat under de senaste fem åren från 65 procent år 2011 som lägst till 82 procent år 2007 som är skolans högsta resultat. Det genomsnittliga meritvärdet år 2011 är lägre än kommunen som helhet och riket. Meritvärdet varierar under de senaste fem åren, år 2009 som högst med 218 poäng till år 2011 som lägst med 188 poäng. Sammantaget visar kunskapsresultaten på en nedåtgående trend. Vidare visar nationell statistik att skillnader i kunskapsresultaten mellan könen inte är obetydliga. Ämnen där lägst andel elever uppnår målen är matematik, svenska och samhällsorienterande ämnen. 2011 är 73 procent eleverna behöriga till gymnasieskolans olika nationella program jämfört med rikets mellan 84 och 88 procent.

En sammanställning av måluppfyllelsen i samtliga ämnen för grundskolans årskurs 5 visar för läsåret 2010/11 att andelen elever som uppnår kunskapskraven i svenska är 79 procent, matematik 79 procent och engelska 68 procent vilket är något lägre än i övriga ämnen. Skolans bedömning är att 68 procent av eleverna har uppnått kunskapskraven i samtliga ämnen årskurs 5.

Resultaten för årskurs 3 visar att 83 procent uppnår kunskapskraven i matematik och 88 procent i svenska eller svenska som andraspråk.

Måluppfyllelse för förskoleklassen analyseras och bedöms tillsammans med resultaten för årskurserna 1–3.

De flesta elever på Valla skola känner sig trygga och trivs på skolan. Skolinspektionens skolenkät visar dock att det finns elever i årskurs 5 som tycker att det inte är arbetsro på lektionerna och att det finns elever som inte känner sig trygga på skolan. Skolans egna mätningar uppvisar liknade resultat. Skolan har vidtagit flera åtgärder för att förbättra elevernas arbetsmiljö. Av tillsynen framkommer att åtgärderna har bidragit till en ökad trygghet och trivsel.

Beskrivning av Valla skola

Valla skola är en grundskola med 216 elever i förskoleklass och årskurserna 1–9. Förskoleklassen har 17 barn och årskurserna 1–9 har 199 elever. Skolan är indelad i ålders-homogena klasser, en klass i varje årskurs 1–6 och två klasser per årskurs i 7–9.

Skolan är organiserad i tre arbetslag, förskoleklass och årskurserna 1–3, årskurserna 4–6 samt årskurserna 7–9. Skolan leds av en rektor och för varje arbetslag finns en arbetslagsledare.

Läsåret 2012/13 kommer Valla skola vara en grundskola med förskoleklass och årskurserna 1–6.

I ärendets slutliga handläggning har deltagit utredare Ingela Djurberg, Helena Boëthius samt Yvonne Hoffmann.

På Skolinspektionens vägnar

Gunnar Olausson
Enhetschef

Christina Lindh
Utredare/föredragande

Bilagor:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluuppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet och verksamheten vid fritidshemmen redovisas i var sitt sammanfattande beslut. Fritidshem vid fristående skolor inspekteras i anslutning till tillsynen av den fristående grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).